

ผลการวิจัย

การวิจัยในส่วนนี้เป็นการเสนอผลการสำรวจความคิดเห็นของประชากรวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการทางการเมืองไทย ความคิดเห็นทั้งหมดได้คิดออกมาเป็นคะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คะแนนเหล่านี้จะแสดงแนวทางและระดับความมากน้อยของความคิดเห็นด้วยการเสนอผลการวิจัยใช้วิธีนำเสนอแบบตาราง แบ่งออกเป็นสองตอนคือ

ตอนที่หนึ่ง เสนอผลรวมจากความคิดเห็นของครูทั้งหมด ๔๓๘ คน ไม่แยกตามเพศ และสายวิชา ตัวเลขประกอบการเสนอผลในตอนนี้มีคะแนนรวมและคะแนนสัมบูรณ์ของแต่ละข้อ (คะแนนโดยละเอียดแสดงไว้ในภาคผนวก)

ตอนที่สอง เป็นการเสนอความคิดเห็นของครูโดยแยกตามเพศ และสายวิชา เพื่อนำมาคะแนนสัมบูรณ์ของแต่ละกลุ่มมาพิจารณาว่าแตกต่างกันเพียงใด สอดคล้องหรือคัดค้านกันกับความเห็นรวมทั้งหมดหรือไม่ ในตอนนี้เสนอเฉพาะคะแนนสัมบูรณ์เท่านั้น การเสนอทั้งสองตอนได้แบ่งเป็นเรื่อง ๆ ไปตามลำดับต่อไปนี้

การได้มาซึ่งอำนาจ

การใช้อำนาจ

การมีผู้แทนราษฎรและบทบาทของผู้แทนราษฎร

ความเสมอภาคทางการเมืองและความสามารถของบุคคล

กลุ่มการเมืองและบทบาทของกลุ่มการเมือง

การมองลักษณะของการเมืองไทย

ความมุ่งมั่นในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

อิทธิพลของการศึกษาอบรมที่มีต่อค่านิยมทางการเมือง

การได้มาซึ่งอำนาจ

การได้มาซึ่งอำนาจเป็นหนทางแรกที่นักการเมืองจะเข้าไปดำเนินการทางการเมืองในฐานะของนักการเมืองอย่างแท้จริง การได้อำนาจทางการเมืองอาจมีวิธีการที่ต่างกันไปในแต่ละสังคม เช่น ได้มาโดยการอ้างเอาประเพณีดั้งเดิม ความเหมาะสมในคุณสมบัติบางประการ หรือสิทธิพิเศษบางอย่าง ได้มาโดยการแก้ไขวิกฤติการณ์บางอย่างของประเทศ หรือล้มล้างสถาบันเก่าแก่ในสังคม และการเลือกตั้งของประชาชนอันเป็นวิธีการสมัยใหม่ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ครุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการได้มาซึ่งอำนาจแบบต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔ ความคิดเกี่ยวกับการได้มาซึ่งอำนาจ

ข้อที่	ข้อความ	คะแนนรวม	คะแนนสัมบูรณ์
๑.	ผู้นำทางการเมือง และนักการเมืองควรเข้ามาสู่อำนาจโดยการเลือกตั้งเพราะแสดงถึงการได้รับมอบอำนาจจากประชาชน และมีความชอบธรรมในการปกครองด้วย	๖๔๔	+ ๑๓๓
๒.	การครองอำนาจของนักการเมือง ควรกำหนดเวลาเอาไว้ เมื่อถึงเวลานั้น หรือเมื่อไม่ได้รับความยินยอมจากประชาชนต่อไป ก็ควรออกไปจากตำแหน่ง	๗๒๔	+ ๑๘๓
๓.	วิธีที่ดีที่สุดในการสรรหานักการเมืองเพื่อให้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ทางการเมืองก็คือ เมื่อใดบุคคลที่เหมาะสมแล้ว ก็มอบอำนาจมอบตำแหน่งให้ตลอดไป ตามประเพณีที่เคยมีในอดีต	-๔๐๒	- ๑๕๖

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	คะแนน รวม	คะแนน สัมบูรณ์
๔.	ตำแหน่งทางการเมืองควรเป็นตำแหน่งที่สืบทอดกันได้ เพื่อความเป็นระเบียบ และความมั่นคงของชาติ ป้องกัน การแข่งขัน แย่งชิงอำนาจทางการเมือง ซึ่งเป็นที่มาของ ความวุ่นวายภายในประเทศ	-๕๕๘	-๖๗
๕.	นักการเมืองที่เขาสูตำแหน่งโดยการปฏิวัติรัฐประหารเท่านั้นที่สามารถปกครองประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ ทำงานเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง	-๒๕๑	-๒๘

ครุมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับสูงมากกับการให้นักการเมืองเข้ามาใช้อำนาจโดยการ เลือกตั้งของประชาชน (คะแนน + ๑๓๓) และเห็นว่าควรกำหนดเวลาให้นักการเมืองอยู่ใน ตำแหน่งเป็นสมัย เป็นสิ่งจำเป็นที่สุด (คะแนน + ๑๘๓) พอหมดสมัยตามที่กำหนดไว้ก็ควร จะ ขอความไว้วางใจจากประชาชนใหม่ คือ ให้มีการเลือกตั้งกันเป็นระยะ ๆ ไม่ใช่เลือกครั้ง เดียวแล้วครองอำนาจตลอดไป

ครุไม่เห็นด้วยกับการมอบอำนาจทางการเมืองให้แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งตลอดไป เพราะมีความเหมาะสมอย่างใดอย่างหนึ่งตามประเพณีการโคอำนาจในอดีต และไม่เห็นด้วย เป็นอย่างยิ่งกับวิธีการ สืบทอดอำนาจทางการเมืองเหมือนมรดกที่โอนให้กัน ซึ่งเป็นการผูกขาด อำนาจอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น ไม่ว่าจะโดยชอบหรือไม่ นอกจากนั้นครุยังคัดค้านการ โค อำนาจแบบปฏิวัติรัฐประหารอีกด้วย

โดยเฉลี่ย ครุทองการให้นักการเมืองได้อำนาจทางการเมืองตามวิถีทางของ
ประชาธิปไตยควยคะแนนสูงถึง ๗ .๗๕ และคักคานการได้อำนาจควยขออาจต่าง ๆ ของ
เผด็จการทุกรูปแบบ ควยคะแนนสูงเช่นเดียวกัน (คะแนน - ๗๗)

การใช้อำนาจ

การใช้อำนาจในทางการเมืองแบ่งเป็น ๒ ลักษณะใหญ่ ๆ คือ การใช้อำนาจแบบ
เผด็จการและแบบประชาธิปไตย การใช้อำนาจแบบเผด็จการนั้น เป็นวิธีที่มอบอำนาจให้แก่
บุคคลเดียวหรือกลุ่มเดียวตามความเห็นชอบของผู้เผด็จการ โดยยึดหลักความเด็ดขาด รุนแรง
รวดเร็ว เป็นสำคัญ เน้นแต่ประสิทธิภาพ มิได้คำนึงถึงกระบวนการของกฎหมาย เพราะเป็น
วิธีที่อยู่นอกกฎหมาย เช่น การใช้อำนาจตามมาตรา ๑๗ หรือ ๒๑ ของนายกรัฐมนตรี เป็นต้น

การใชตามแบบประชาธิปไตยนั้น เป็นการใช้อำนาจที่ควรรับผิดชอบต่อประชาชน
คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของบุคคล ใช้อำนาจโดยมีข้อจำกัดตามบทบัญญัติของกฎหมาย ตามอำนาจ
หน้าที่ และกระบวนการที่กฎหมายระบุไว้ให้ ซึ่งตรงกันข้ามกับแบบเผด็จการ ครุมีความคิดเห็น
เกี่ยวกับการใช้อำนาจดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๕ ความคิดเกี่ยวกับการใช้อำนาจ

ข้อที่	ข้อความ	คะแนน รวม	คะแนน สัมบูรณ์
๖.	นายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นผู้นำทางการเมืองควรใช้อำนาจอย่าง เด็ดขาด เข้มงวดกวดขันอย่างจริงจัง เพื่อให้เป็นที่เกรงกลัว แก่ผู้ที่กระทำความผิด และขจัดปัญหาต่าง ๆ ให้โดยลุล่วงอย่างฉับพลัน	๔๕๒	๗ .๕๑
๗.	เมื่อมีการจับกุมผู้ต้องหาคดีร้ายแรงใด เช่น ฆ่าคนตาย ข่มขืน แล้วฆา วางเพลิง จับตัวเรียกค่าไถ่ หรือยาเสพติดให้โทษ นายกรัฐมนตรีควรสั่งประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต โดย ไม่ชักช้า	๓๗๗	๗ .๕๓

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	คะแนน รวม	คะแนน สัมบูรณ์
๘.	มาตรการตามกฎหมาย ไม่ค่อยมีประสิทธิภาพ เพราะขั้นตอนซับซ้อนล้าชามาก เป็นเหตุใหญ่กระทำผิดครอตุพนไปไคเสมอ	๓๘๑	+๘๓
๙.	คำสั่งลงโทษทำผิดร้ายแรงตามมาตรา ๒๑ ของนายกรัฐมนตรี้ ควรมีอยู่ต่อไป เพราะเป็นหนทางที่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างทันการ และมีประสิทธิภาพ	๔๓๑	+๘๘
๑๐.	ในการแก้ไขปัญหาหรือกำหนดนโยบายทางการเมือง รัฐบาลควรรับฟังความคิดเห็น ขอเท็จจริง และความต้องการของประชาชนหลาย ๆ ฝ่าย เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนมากที่สุด	๖๘๕	+๙๘
๑๑.	กรณี ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ใช้อำนาจของนายกรัฐมนตรียุบสภาแทนราษฎร เมื่อ พ.ศ.๒๕๑๘ โดยอ้างเหตุผลว่า สส.ฝ่ายค้านสร้างความวุ่นวาย และ สส.รัฐบาลจำนวนหนึ่ง รัยคั้นจนไม่สามารถบริหารงานได้นั้น ท่านเห็นด้วยกับการกระทำของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ เพียงใด	๑๘๗	+๒๒
๑๒.	จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เหมาะสมที่จะเป็นนายกรัฐมนตรีของประเทศไทยมากที่สุด เพราะสามารถทำให้บ้านเมืองเจริญก้าวหน้า รัฐบาลมีเสถียรภาพ สังคมมีระเบียบ ไม่แตกแยกวุ่นวาย ประชาชนสุขสบาย ปลอดภัย	๔๒๔	+๘๘

ครุเห็นด้วยเป็นอย่างมากกับการใช้อำนาจอย่างเด็ดขาด เข้มงวด รวดเร็ว เพื่อให้เกิดความหวັงกลัวแก่ผู้ที่ทำผิด และมีความต้องการให้ลงโทษผู้ทำความผิดบางชนิดอย่างหนักในทันที โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการของกฎหมาย เช่น ให้ประหารชีวิต หรือจำคุกโดยไม่ชู้ษา เพราะไม่มีความเชื่อถือ ศรัทธาวิธีการตามกฎหมาย เพราะคิดว่าหย่อนประสิทธิภพ ล้าช่า ไม่สามารถลงโทษผู้กระทำผิดได้อย่างจริงจัง ดังนั้น วิธีการที่ดีและได้ผลก็คือ มอบอำนาจให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งใช้อย่างเต็มที่ เช่น อำนาจของนายกรัฐมนตรีตามมาตราที่ ๒๑ ของธรรมนูญการปกครอง ของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน เป็นต้น

การใช้อำนาจในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาผู้แทนราษฎรนั้น ครุยังมีความเห็นคล้อยตามคำกล่าวอ้างของรัฐบาลที่ใช้อยู่เสมอว่า ผู้แทนราษฎรเป็นผูกความวุ่นวาย บีบบังคับ รัฐบาลจนทำให้รัฐบาลขาดเสถียรภาพที่จะบริหารประเทศต่อไป จึงต้องแก้ไขโดยการยุบสภาผู้แทนเสีย โดยไม่เคยคิดที่จะลาออกไปตามครรลองของประชาธิปไตย เพื่อให้กลุ่มอื่นมีโอกาสตั้งรัฐบาลบริหารประเทศบ้าง

เมื่อได้เสนอบุคคลซึ่งได้ใช้อำนาจเผด็จการตลอดมา คือ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ครุมีความเห็นด้วยสูงถึง ๗.๔๔ ว่า เหมาะสมที่จะเป็นนายกรัฐมนตรี ของไทยมากที่สุด แต่ครุยังมีความเห็นอยู่ในระดับสูงมาก (๗.๙๔) ว่า ในการแก้ไขปัญหา หรือกำหนดนโยบายทางการเมือง รัฐบาลควรรับฟังความเห็น ความต้องการของประชาชนหลาย ๆ ฝ่าย เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนมากที่สุด

เฉลี่ยแล้ว ครุมีความเห็นด้วยกับการใช้อำนาจแบบเผด็จการอยู่ในระดับสูง

(๗.๔๓)

การมีผู้แทนราษฎรและบทบาทของผู้แทนราษฎร

การปกครองในระบบประชาธิปไตยต้องมีผู้แทนราษฎรเพื่อจะให้เป็นผู้ปกครองประเทศ หรือควบคุมผู้ปกครอง หรือรักษาคัดประโยชน์ให้ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ความขัดแย้งและการโต้เถียงอันเกิดจากความคิดเห็นและผลประโยชน์ที่ไม่ตรงกัน ย่อมเกิดขึ้นในสภาเพราะเป็นเรื่องปกติธรรมดาของสภาผู้แทนราษฎร อันเป็นที่รวมของบุคคลที่มีประโยชน์ต่างกัน ที่จะหาทางตกลงร่วมกัน ครุมีความคิดเห็นต่อหลักการนี้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๖ ความคิดเกี่ยวกับผู้แทนราษฎรและบทบาทของผู้แทนราษฎร

ข้อที่	ข้อความ	คะแนนรวม	คะแนนสัมบูรณ์
๑๓.	การปกครองแบบประชาธิปไตย ประชาชนควรมีผู้แทนของตนเองเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศด้วย เพราะประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย จึงสมควรเป็นผู้ปกครองหรือร่วมปกครองให้มากที่สุด	๖๔๑	+๗๓
๑๔.	เท่าที่ผ่านมา ท่านมีความพอใจในบทบาทการต่อสู้ของผู้แทนราษฎรในสภาผู้แทน เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของส่วนรวมเพียงใด	๓๑๑	-๓๕
๑๕.	การปฏิบัติหน้าที่ของผู้แทนราษฎรที่แล้ว ๆ มา ส่วนมากเป็นการวิ่งเต้นเพื่อประโยชน์ของตนเองหรือพรรคพวกทั้งสิ้น	๔๓๘	+๕๐
๑๖.	การโต้เถียงกันในสภาผู้แทนราษฎรส่วนมากเป็นเรื่องที่น่าเบื่อหน่าย รำคาญ ไร้ประโยชน์ และเสียเวลาเปล่า	๓๐๘	+๓๕
๑๗.	จะมีผู้แทนราษฎร หรือไม่มีก็เท่ากัน เพราะผู้แทนราษฎรไม่สามารถทำประโยชน์อะไรให้แก่ประชาชนได้มากนัก เพราะประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีอะไรที่ขึ้นกว่าเดิม	๑๒๓	+๑๘

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	คะแนนรวม	คะแนนสัมบูรณ์
๑๘.	การคัดค้าน ชักช้า เปิดเผย หรือเรียกร้องในสิ่งที่จะทำให้รัฐบาลเกิดความเสียหาย หรือต้องลาออก เป็นสิ่งที่ สส. ฝ่ายค้านไม่ควรทำ เพราะทำให้รัฐบาลไม่มีเสถียรภาพและเป็นทางให้เกิดความยุ่งยากทางการเมืองใด	-๑๑๔	+๑๓
๑๙.	ผู้แทนราษฎรควรเป็นตัวแทนหรือผู้ช่วยเหลือของกลุ่มผลประโยชน์ในการเรียกร้องสิ่งต่าง ๆ เช่น กลุ่มชาวนา-ชาวกูมกรรมากร หรือพนักงาน ๆ เพื่อนำความคิดเห็น ความต้องการของกลุ่มมาเสนอต่อรัฐบาล	๕๒๕	+๑๔๘

ครุมีความเห็นด้วยสูงมากกับแนวความคิดในระบอบประชาธิปไตยว่า ประชาชนควรมีผู้แทนของตนเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศด้วย ในฐานะที่ประชาชนเป็นเจ้าของประเทศ และเจ้าของอำนาจสูงสุดในประเทศ ครุเชื่อว่าผู้แทนควรเป็นผู้ทำหน้าที่แทน หรือช่วยเหลือกลุ่มต่าง ๆ ที่เลือกตนเข้าไป เพื่อช่วยรักษากลุ่มผลประโยชน์ หรือนำความคิดเห็น ความต้องการไปเสนอรัฐบาล เพื่อจะได้ทำงานตามความต้องการของประชาชน และส่วนมากเห็นว่า เมื่อผู้แทนถูกเลือกเข้ามาทำงาน หรือควบคุมการบริหารของรัฐบาลแทนประชาชนแล้ว ผู้แทนก็สมควรที่จะสอดคล้องคดแลการทำงานของรัฐบาลใหม่มีความรับผิดชอบด้วย ถ้ามีอะไรที่ไม่ถูกต้อง ผู้แทนก็ควรจะได้คัดค้าน ชักช้า เปิดเผย หรือกระทั่งลงมติไม่ไว้วางใจให้รัฐบาลลาออกไปตามแบบแผนของการเมืองใด

แต่เท่าที่ผ่านมา ครูไม่พอใจกับบทบาทการต่อสู้ของสมาชิกสภาผู้แทน ในการปกป้องผลประโยชน์ของส่วนรวม เพราะเห็นว่าการทำงานของตัวแทนราษฎรส่วนใหญ่ที่แล้ มาเป็นการวิ่งเต้นหาประโยชน์ให้ตนเองหรือพรรคพวกทั้งสิ้น ไม่ใคร่ทำงานเพื่อส่วนรวม อย่างแท้จริง คิดถึงแต่ประโยชน์ส่วนตัว เมื่อผู้แทนทำงานอย่างไรความตั้งใจเช่นนี้ ครู จึงมีความเห็นค่อนข้างสูงว่า การอภิปราย โต้เถียง วิพากษ์วิจารณ์ ของสมาชิกในสภาเป็น เรื่องที่น่าเบื่อหน่าย ไร้ค่า ไร้ประโยชน์ เสียเวลาเปล่า เพราะสุดท้ายจะมีมติออกมา ในทางที่ประชาชนไม่ต้องการ เสมอ และที่รู้สึกมีความเห็นเป็นส่วนมากกว่า จะมีผู้แทนราษฎร หรือไม่มี ก็มีค่าเท่ากันเพราะผู้แทนไม่สามารถทำประโยชน์อะไรให้แก่ประชาชนมากนัก

ความเสมอภาคทางการเมืองและความสามารถของบุคคล

การปกครองระบอบประชาธิปไตย มีความเชื่อที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่งคือ ความเชื่อในเรื่องความเสมอภาค และความสามารถของบุคคลในทางการเมือง กล่าวคือ เชื่อว่าทุกคนมีสิทธิ มีความสามารถที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองได้ ทั้งด้วยการเลือกบุคคลอื่นให้เป็นผู้ปกครองประเทศแทนตน และสมัครรับเลือกตั้งด้วยตนเอง ระบอบประชาธิปไตยถือว่า ผู้ปกครองจะเป็นใครก็ได้หากได้รับความยินยอมจากประชาชนส่วนมาก เพราะมีความเชื่อมั่น ศรัทธาในความสามารถของเพื่อนมนุษย์ว่าจะปกครองประเทศได้ ไม่มีบุคคลใด กลุ่มใด ที่จะเหมาะสม หรือดีเกินมากพอที่จะเป็นผู้ปกครองเสียเพียงคนเดียว กลุ่มเดียว หรือว่าคอยคุณภาพเสียจนไม่สมควรให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครอง ครูมีความคิดเห็นดังต่อไปนี้

๑ Padover K.Sual, The Meaning of Democracy (New York : Lancer Books, 1965), p.17; A.H.Birch, Representation (London : Pall Mall Press, 1971), pp.72 - 94.

ตารางที่ ๗ ความคิดเกี่ยวกับความเสมอภาคทางการเมืองและความสามารถ
ของบุคคล

ข้อที่	ข้อความ	คะแนน รวม	คะแนน สัมบูรณ์
๒๐.	การเป็นผู้นำทางการเมืองหรือนักการเมืองที่ถูกตองตามวิถี ทางของประชาธิปไตย ควรเปิดโอกาสให้แกบุคคลทุกคน ไม่ ควรกีดกันคนใดคนหนึ่ง หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพราะทุกคนมีสิทธิ มีความเท่าเทียมกันทางการเมือง	๕๖๔	๗.๖๔
๒๑.	ตำแหน่งสำคัญทางการเมือง เช่น นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี และผู้แทนราษฎร เหมาะสมสำหรับบุคคลบางคนเท่านั้น บุคคลทั่ว ๆ ไปไม่มีความสามารถพอที่จะรับผิดชอบในหน้าที่ เหล่านี้ได้	๓๘๒	๗.๔๔
๒๒.	นายทหารชั้นผู้ใหญ่ โดยเฉพาะระดับนายพลขึ้นไปยอมเป็นผู้ นำทางการเมืองและนักการเมือง ได้ดีกว่าฝ่ายพลเรือนเพราะ ได้รับการฝึกฝนมาให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย มีความเข้มแข็ง เด็ดขาดมากกว่าพลเรือน	-๑๐๗	-๑.๑๒
๒๓.	นายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นผู้นำทางการเมืองและนักการเมืองควร จะมีบุคลิกลักษณะพิเศษกว่าคนทั่วไป เพราะบุคลิกลักษณะช่วย ให้การดำเนินงานมีผลดีเป็นอันมาก	๔๒๐	๗.๔๔
๒๔.	ผู้ที่มีความสามารถเหนือกว่า เข้มแข็งกว่า ควรได้เป็นผู้ นำทางการเมือง เพราะเป็นผู้ที่สามารถให้ความคุ้มครองแก่ รัฐและประชาชนได้	๓๘๘	๗.๔๔

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	คะแนน รวม	คะแนน สัมบูรณ์
๒๕.	นายกรัฐมนตรื รัฐมนตรี และผู้แทนราษฎร ควรมีการศึกษา ระดับปริญญาตรี เป็นอย่างน้อย เพราะผู้ที่มีความรอบรมมี ความเข้าใจในการทำงาน มีความสำนึกต่อหน้าที่ และรับผิดชอบ ชอบงานดีกว่าผู้ที่มีความรอบรมน้อย	๓๓๑	+๓๘
๒๖.	ผู้ที่ศึกษามาทางคานรัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ ย่อมเป็นนักการเมือง ไต่ดีกว่าผู้ที่ศึกษามาทางสาขาอื่น ๆ เพราะมีความเข้าใจใน ปัญหาและรูเทาทันเลห้เหลี่ยมทางการ เมืองไต่ดี	๖๓	+๐๗
๒๗.	ผู้ที่มีฐานร่ำรวยเหมาะสมที่จะเป็นนักการเมืองมากกว่าผู้ที่ ยากจน เพราะการเป็นนัก การเมืองในเมืองไทยต้องมีเงิน จายมาก ๆ จึงจะไต่รับเลือกตั้ง	-๑๘๓	-๑๖

ครุเห็นด้วยกับความเชื่อเรื่องสิทธิ ความเสมอภาคทางการเมืองที่ควรเปิด
โอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศของตนอย่างเท่าเทียมกัน ตามวิถีทางที่
ถูกต้อง ด้วยคะแนนสูง +.๖๔ แต่ก็ยังมีความคิดอีกหลาย ๆ อย่างที่แสดงว่า ยังนิยมบุคคล
เพียงบางกลุ่ม และไม่เชื่อในความสามารถของบุคคลทั่วไปว่าจะรวมงานทางการเมืองไต่ดี
เพราะก็ว่าการเป็นนายกรัฐมนตรื รัฐมนตรี และผู้แทนราษฎรมีคนบางคนเท่านั้นที่จะเป็นไต่
(คะแนน +.๔๔) เชื่อว่าผู้นำทางการเมืองและนักการเมืองควรมีลักษณะพิเศษกว่าคนทั่วไป
(+.๔๔) ต้องการใหญ่มีความสามารถมากกว่าเป็นผู้บริหารประเทศ (+.๔๔) ครุให้ความ
สำคัญกับเรื่องความรุมมาก โดยคิดความผู้ที่มีความรุมที่จะทำงานและรับผิดชอบต่อหน้าที่ไต่ด้วย
(+.๓๘) และยังเชื่อว่าผู้ที่ไต่ศึกษามาจากบางสาขาวิชาเท่านั้น ที่จะไต่เป็นนักการเมือง
ไต่ดี แต่ครุไม่เห็นด้วยว่า นายทหารจะมีความสามารถเป็นนักการเมือง

ได้ดีกว่าฝ่ายพลเรือน เพียงเหตุผลของระเบียบวินัยและความเด็ดขาด (คะแนน - .๑๒) และ
ไม่เห็นควรวางผู้มีฐานะร่ำรวยเหมาะที่จะเป็นนักการเมืองมากกว่าผู้ที่ยากจน (คะแนน - .๑๖)

กลุ่มการเมืองและบทบาทของกลุ่มการเมือง

การรวมกันเป็นกลุ่มทางการเมืองของประชาชนในสังคมประชาธิปไตย เป็นสิ่ง
จำเป็นมาก เพราะการรวมพลังของบุคคลที่มีนโยบายทางการเมืองและผลประโยชน์ตรงกัน
ย่อมมีโอกาสที่จะประสบผลสำเร็จในการดำเนินการทางการเมืองมาก ไม่ว่าจะเป็นการรวม
กลุ่มกันเป็นพรรคการเมือง เพื่อเสนอตัวเข้าสมัครรับเลือกตั้งเพื่อจะเป็นรัฐบาลบริหารประเทศ
หรือรวมกันเป็นกลุ่มผลประโยชน์แล้วสนับสนุนพรรคการเมืองที่มีนโยบายตรงกับความต้องการ
ของกลุ่มหรือแม้กระทั่งการให้อิทธิพลของกลุ่มต่องบพรรคการเมือง และการกำหนด
นโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาล บทบาทของกลุ่มทางการเมืองจึงมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับ
กระบวนการเมืองในระบบประชาธิปไตยเสมอ ทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น ครูมี
ความคิดเห็นเกี่ยวกับกลุ่มทางการเมืองดังนี้

^๑ David B. Truman, The Governmental Processes, Political
Interests and Public Opinion, p. 195.

ตารางที่ ๘ ความคิดเกี่ยวกับกลุ่มการเมืองและบทบาทของกลุ่มการเมือง

ข้อที่	ข้อความ	คะแนนรวม	คะแนนสัมบูรณ์
๒๘.	รัฐบาลควรส่งเสริมให้มีการรวมตัวของกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้มีความตื่นตัว ความเคลื่อนไหวทางการเมือง ใ้ใคร่ การทำงานและการกำหนดนโยบายของรัฐบาลให้มากขึ้น	๔๘๓	+๕๖
๒๙.	กลุ่มผลประโยชน์หรือกลุ่มพลังต่าง ๆ ควรทำงานตามหน้าที่ของตนไปอย่างเดียว ไม่ควรเข้ามายุ่งเกี่ยวกับการเมือง เรียกร้องสิ่งต่าง ๆ เอาที่รัฐบาล เพราะเป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่จะดำเนินการอยู่แล้ว	๒๑๐	+๒๔
๓๐.	การเคลื่อนไหวต่าง ๆ ทางการเมืองของกลุ่มผลประโยชน์ไม่มีผลคืออะไรแก่ส่วนรวมเลยนอกจากจะก่อให้เกิดความวุ่นวาย ความขัดแย้งขึ้นในสังคม และเพิ่มภาระยุ่งยากให้แก่รัฐบาลเท่านั้น	๘๗	+๑๑
๓๑.	การปกครองระบอบประชาธิปไตย ต้องให้มีพรรคการเมือง เพราะเป็นวิธีหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคน ทุกอาชีพ มีโอกาสปกครองประเทศของตนได้ ถ้าหากใครรับความไว้วางใจจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ	๕๕๑	+๖๓
๓๒.	การมีพรรคการเมือง และการแข่งขันระหว่างพรรคเข้ามาปกครองประเทศ เป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่จะช่วยกำจัดการผูกขาดอำนาจทางการเมืองได้ เพราะการเมืองระบบพรรคต้องมี การเลือกตั้งเป็นครั้งคราว	๕๐๘	+๕๘

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	คะแนนรวม	คะแนนสัมบูรณ์
๓๓.	ในการเลือกตั้ง ควรพิจารณานโยบายของพรรคเป็นสำคัญ เมื่อพอใจนโยบายก็ให้เลือกผู้แทนทั้งพรรค ไม่ควรยึดคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัคร เพราะถือว่าหลักการ หรือนโยบายสำคัญกว่าบุคคล	๒๗๕	+ .๓๑
๓๔.	การดำเนินการทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยไม่จำเป็นต้องมีพรรคการเมือง เพราะผู้ที่จะเป็นนักการเมืองไม่จำเป็นต้องเป็นผู้แทนของพรรคหรือของปวงชน นักการเมืองจะมาจากองค์การใดก็ได้ขอให้เป็นคนดีเท่านั้น	-๔๑	- .๐๘
๓๕.	ผู้ที่เคยเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่มาก่อน (เช่น ปลัดกระทรวง อธิบดี ชั้นพิเศษ) ย่อมเป็นนักการเมืองได้ดีกว่าผู้ที่มาจากพรรคการเมือง เพราะเป็นผู้มีประสบการณ์ในการทำงานและการปกครองมามาก	-๕๐	- .๐๖
๓๖.	นักการเมืองที่ทางราชการแต่งตั้งจะปฏิบัติหน้าที่ได้ดี มีประสิทธิภาพมากกว่านักการเมืองที่ประชาชนเลือกตั้งเข้ามา เพราะเป็นผู้มีระเบียบวินัย เคารพเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา ทำให้งานมีเอกภาพถูกต้องตามระเบียบแบบแผน	-๕๖	- .๑๑
๓๗.	นักการเมืองของพรรคการเมืองยอมปฏิบัติหน้าที่ได้ดีกว่านักการเมืองของทางราชการ เพราะผู้มาจากระบบราชการยังคงทำงานแบบข้าราชการ ซึ่งไม่เหมาะกับงานของ นักการเมืองซึ่งเป็นเรื่องของนโยบายระดับสูง	๖๒	+ .๐๗

ครุเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งกับการมีพรรคการเมือง (+ .๖๓) เพราะเชื่อว่าการมีพรรคการเมือง และมีการแข่งขันระหว่างพรรคการเมืองเพื่อเข้ามาปกครองประเทศเป็นวิธีที่จะกำจัดการผูกขาดอำนาจทางการเมืองได้ (+ .๕๘) ในการเลือกตั้งที่มีพรรคการเมืองนั้น ครุคิดว่า ควรยึดนโยบายของพรรคเป็นหลัก ไม่ควรยึดถือบุคคลถ้าพอใจนโยบายแล้วให้เลือกตัวแทนของพรรคคนนั้นทั้งหมด (+ .๓๑) ไม่เห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่า นักการเมืองที่ดีไม่จำเป็นต้องเป็นตัวแทนของพรรค หรือของประชาชนจะมาจากองค์กรใดก็ได้ไม่จำเป็นต้องมีพรรคการเมือง (- .๐๕) ไม่เห็นด้วยว่าผู้ที่ป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่มาก่อนจะเป็นนักการเมืองได้ดีกว่าผู้ที่มาจากพรรคการเมือง และไม่เชื่อนักการเมืองที่มาจาก การแต่งตั้งของทางราชการจะปฏิบัติหน้าที่ได้ดีกว่านักการเมืองที่ประชาชนเลือกตั้ง (คะแนน - .๐๖ และ - .๑๑ ตามลำดับ) แต่เชื่อนักการเมืองจากพรรคการเมืองจะปฏิบัติหน้าที่ได้ดีกว่านักการเมืองจากระบบราชการ (+ .๐๗)

ทางด้านกลุ่มผลประโยชน์นั้น ครุเห็นว่า ควรจะมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มผลประโยชน์ (+ .๕๖) เพื่อให้ประชาชนได้มีการตื่นตัวทางการเมือง รัฐบาลทำงานและการกำหนดนโยบายของรัฐบาล แต่คิดว่ากลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ควรทำงานตามหน้าที่ของตนไปอย่างเดียว ไม่ควรเข้ามายุ่งเกี่ยวกับการเมือง ซึ่งเป็นเรื่องของรัฐบาล (คะแนน + .๒๔) เพราะเห็นว่าการเคลื่อนไหว เรียกร้องของกลุ่มต่าง ๆ ไม่มีประโยชน์อะไร นอกจากจะทำให้เกิดความขัดแย้งวุ่นวายในสังคม และเพิ่มภาระยุ่งยากให้แก่วัฒนา (คะแนน + .๑๑)

การมองลักษณะของการเมืองไทย

ทัศนคติของประชาชนต่อลักษณะพฤติกรรมทางการเมืองมีส่วนกำหนดบทบาทหรือการมีส่วนร่วมทางการเมืองของตนเป็นอันมาก เพราะถ้าประชาชนนึกว่าการกระทำนั้น ๆ ถูกต้องมีประโยชน์ต่อตนเองและประเทศชาติแล้ว ก็จะมีคามตื่นตัว ร่วมมือในกิจกรรม

ทางการเมือง การดำเนินการทางการเมืองที่อยู่ในหลักเกณฑ์ มีความจริงใจ บริสุทธิ์ใจ
 ต่อกัน เปิดเผย คัดสินปัญหากันโดยสันติวิธี จะทำให้ประชาชนมีความนิยม ศรัทธา เชื่อ
 มั่นในระบอบการปกครองของประเทศ แต่ในทางตรงข้ามถ้าพฤติกรรมทางการเมืองเป็นไป
 ในทางขาดกฎเกณฑ์ ไม่ถือกติกา หรือวิถีทางตามรัฐธรรมนูญ ไม่มีความบริสุทธิ์ใจต่อกัน
 มีแต่การแย่งชิงอำนาจ ทำลายล้างกันด้วยความรุนแรง อำนาจของประชาชนไม่มีความ
 หมายประชาชนจะตกอยู่ในความกลัวไม่ต้องการเกี่ยวข้องกับการเมือง และจะเสื่อมศรัทธา
 ในระบอบการเมืองในที่สุด เกี่ยวกับลักษณะของการเมืองไทยนั้น ครุมีความคิดเห็นดังนี้

ตารางที่ ๕ ความคิดเกี่ยวกับลักษณะการเมืองไทย

ข้อที่	ข้อความ	คะแนน รวม	คะแนน สัมบูรณ์
๓๘.	กระบวนการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ต้อง เป็นไปโดยสันติวิธี การโค่นอำนาจ การหมกอำนาจอ ต้อง เป็นไปตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแบบประชาธิปไตย นั้น คือใครจะโค่นปกครอง หรือไม่โค่นปกครองขึ้นอยู่กับ คัดสินใจของประชาชน มิใช่ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ ที่จะปกครอง	๓๗๕	+๕๓
๓๙.	การดำเนินการทางการเมืองของไทยมีลักษณะที่รุนแรง โดยมากแล้วจะโค่นอำนาจมาโดยการปฏิวัติรัฐประหาร หรือปฏิบัติการแบบดาบแค้น ถิ่นแค้น ทำลายซึ่งกันและ กัน ไม่นิยมสันติวิธี	๑๕๖	+๑๘
๔๐.	การขานักการเมืองสมัยหาเสียงเลือกตั้ง บึงหัวคะแนน หุจริตโกงการเลือกตั้ง ใส่ร้ายป้ายสีคู่แข่งชั้น เป็น	๓๕๓	+๕๐

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	คะแนนรวม	คะแนนสัมบูรณ์
๔๑.	<p>พฤติกรรมที่เกิดขึ้นในวงการเมืองไทยตลอดมา และคงจะมีอยู่ต่อไปอีก</p> <p>การเมืองไทยเป็นสิ่งที่มึนตราขายมาก ต้องเสี่ยงชีวิตเสี่ยงภัย เผชิญกับอิทธิพลของฝ่ายตรงข้ามอยู่ตลอดเวลา ผู้ที่ทางการเมืองมีชีวิตอย่างปลอดภัยไม่สมควรเข้ามายุ่งเกี่ยวกับการเมือง</p>	๘๓	๗.๐๘
๔๒.	<p>รัฐบาลพลเรือนที่มาจากการเลือกตั้งไม่เคยอยู่ได้อย่างมั่นคง เพราะไม่มีกำลังทหาร หรืออาวุธคอยคุ้มครองช่วยเหลือ ในที่สุดก็ต้องหมดอำนาจด้วยการถูกปฏิวัติ</p> <p>รัฐประหารเสมอไป</p>	๓๒๘	๗.๓๓
๔๓.	<p>รัฐบาลทหารสามารถครองอำนาจได้อย่างมั่นคง โดยไม่จำเป็นต้องใครรับเลือกจากประชาชน เพราะมีกำลังทหารและอาวุธคอยสนับสนุน ช่วยเหลือ ป้องกันการยึดอำนาจจากกลุ่มอื่น</p>	๒๑๕	๗.๒๘
๔๔.	<p>รัฐบาลทหารที่มีกำลังน้อยก็ต้องเสียอำนาจให้แก่ทหารกลุ่มที่มีกำลังมากกว่า เพราะการโค่นอำนาจทางการเมืองของไทยเป็นการโค่นมาโดยการใช้อำนาจที่เหนือกว่าเสมอ</p>	๓๑๐	๗.๓๕

ครุมีความเห็นอยู่ในระดับสูง (คะแนน +.๔๓) ว่า การเมืองในระบบประชาธิปไตยนั้น กระบวนการเมืองทองคำเน้นไปโดยสันติ การโค่นอำนาจและการหมกอำนาจอของนักการเมืองทองเป็นไปตามกติกากฎที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ นั่นคือให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจเลือกว่าใครจะเป็นผู้ปกครอง ไม่ใช่ขึ้นอยู่กับความทองการของผู้ที่จะปกครอง

สำหรับการเมืองไทย ครุมีความเห็นว่ามีลักษณะที่รุนแรง มีการใช้กำลังเข้าทำการปฏิวัติ บิดอำนาจอ เป็นหนทางเขาสู่อำนาจออยู่เสมอ ไม่นิยมสันติวิธี (คะแนน +.๑๘) การดำเนินงานในกระบวนการทางการเมืองไทยก็ใช้ความรุนแรงเขากัน เช่น ทุกครั้งที่มีการเลือกตั้งจะมีการฆ่ากันตายตลอดมา ขาดผู้สมัครบาง หัวคะแนนบาง และครุยังเชื่อว่าพฤติกรรมเช่นนี้คงมีอยู่ต่อไป (คะแนน +.๕๐)

นอกจากนี้ ยังมีความเห็นว่ รัฐบาลพลเรือนของไทยที่มาจากกาเลือกตั้งของประชาชนไม่มีความมั่นคง เพราะถูกทหารปฏิวัติยึดอำนาจอเสมอไป (คะแนน +.๓๑) รัฐบาลปฏิวัติของทหารเสียอีกที่สามารถปกครองประเทศได้อย่างมั่นคงทั้ง ๆ ที่มิได้มาจากกาเลือกตั้ง เพราะรัฐบาลมีกำลังทหาร มีอาวุธคอยให้ความคุ้มครอง (คะแนน +.๒๔) แต่ครุเชื่อว่ารัฐบาลของทหารก็ถูกปฏิวัติเช่นเดียวกัน ถ้าหากทหารกลุ่มอื่นมีความเข้มแข็งกว่า เพราะมักจะตัดสินการโค่นอำนาจกันด้วยการใช้กำลัง (คะแนน +.๓๕) ครุจึงคิดว่ากาการเมืองไทยเป็นสิ่งที่มิอันตราย ไม่ปลอดภัย ไม่ควรจะไปเกี่ยวข้อง (คะแนน +.๐๘)

ความมุ่งมั่นในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยสำนักที่แท้จริงของประชาชนเป็นกำลังสำคัญในระบบประชาธิปไตย เพราะนอกจากจะเป็นหน้าที่ของพลเมืองอยู่แล้ว ยังเป็นการแสดงถึงความชื่นชม ศรัทธาในการปกครองระบอบนี้ด้วย การปกครองระบอบประชาธิปไตยจะโดยผลและยั่งยืนอยู่ได้ก็ต้องอาศัยความสำนึก ความนิยมของประชาชน ความชื่นชม ศรัทธาต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยไว้ได้จากพฤติกรรมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่ามีมากน้อยแค่ไหน ในส่วนราษฎรได้มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับตามตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ ๑๐ ความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ข้อที่	ข้อความ	คะแนนรวม	คะแนนสัมบูรณ์
๔๕.	บรรดาครู-อาจารย์ ควรมีบทบาท หรือมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นหน้าที่ของพลเมืองดีในระบบประชาธิปไตย และเป็นตัวอย่างที่ดีแก่คนอื่นด้วย	๔๖๑	+๕๓
๔๖.	ในการเลือกตั้งทุกครั้งที่ผ่านมา ท่านให้ความสนใจมากน้อยแค่ไหน ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งมากน้อยเพียงใด	๕๓๘	+๖๑
๔๗.	ถ้าท่านมีโอกาสเป็นสมาชิกพรรคการเมือง หรือกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ หรือเป็นหัวหน้าคณะให้พรรคการเมืองใดแล้ว ท่านให้ความสนใจในเรื่องนี้เพียงใด	๓๔๔	+๓๘

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	คะแนนรวม	คะแนนสัมบูรณ์
๔๔.	ท่านมีความมุ่งมั่นอย่างแน่วแน่ที่จะต้องหาโอกาสเป็น นักการเมืองให้ไ้ไ้สักวันหนึ่งในอนาคต	-๒๖๐	-๓๐

ครูมีความเห็นอยู่ในระดับสูงมาก (คะแนน ๗.๕๓) ว่า ตนสมควรมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองเป็นอย่างยิ่ง เพราะฉะนั้น ในการเลือกตั้งที่เดิๆมา ครูกลุ่มนี้ไ้ไ้ความสนใจไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งในระดับสูงมาก (คะแนน ๗.๖๐) นอกจากนี้ จะมีส่วนร่วมในการออกเสียงเลือกตั้งแล้ว ครูยังมีความสนใจต่อการจะเป็นสมาชิกพรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ ตลอดจนการเป็นหัวคะแนนช่วยเหลือให้นักการเมืองในระดับสูง (คะแนน ๗.๓๕) อีกด้วย

แต่อย่างไรก็ตาม ครูกลุ่มนี้ส่วนมากไม่มีความมุ่งมั่นที่จะเข้าไปเป็นนักการเมือง
ด้วยตนเอง ต้องการเพียงเป็นรวมอยู่ภายนอก เพราะไ้ปฏิบัติราชการเป็นนักการเมือง
ในอนาคตด้วยคะแนนค่อนข้างสูง คือ -๓๐

อิทธิพลของการศึกษาอบรมที่มีต่อค่านิยมทางการเมือง

การศึกษาอบรมในโรงเรียน ซึ่งเป็นสถาบันหนึ่งของสังคม มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังค่านิยมทางการเมือง แก่นักเรียนมาก แมวจะเป็นเพียงส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ก็ตาม แต่หากว่าการอบรมสั่งสอนเต็มไปด้วยความเชื่อมั่นในก้าวบุคคลและหลักการแล้ว ย่อมจะประสบผลสำเร็จมากขึ้น หรืออย่างน้อยก็จะไม่ก่อให้เกิดความล้มเหลวขึ้นในส่วนที่โรงเรียนรับผิดชอบ ครุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับอิทธิพลของการศึกษาอบรมที่มีต่อการปลูกฝังค่านิยมทางการเมือง และมีความมั่นใจที่จะทำหน้าที่ของตนให้ประสบผลสำเร็จดังนี้

ตารางที่ ๑๑ ความคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของการศึกษาอบรมที่มีต่อค่านิยมทางการเมือง

ข้อที่	ข้อความ	คะแนนรวม	คะแนนสัมบูรณ์
๔๘.	คนไทยส่วนมากไม่ค่อยมีความเข้าใจเรื่องการเมืองในระบอบประชาธิปไตย และยังเล่นการเมืองไม่ถูกต้องตามแบบแผน	๔๓๒	๗.๔๘
๕๐.	ความรู้ ความคิด และค่านิยมทางการเมืองสามารถปลูกฝังได้โดยการให้การศึกษาอบรมอย่างถูกต้อง เพราะการศึกษามีอิทธิพลต่อการสร้างความคิด ความเชื่อในสิ่งต่าง ๆ ของคนเป็นอันมาก	๖๒๐	๗.๘๑
๕๑.	การศึกษาอบรมเพื่อถ่ายทอดความคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยไม่ค่อยได้ผล เพราะสถาบันภายนอกมีอิทธิพลต่อความคิด และพฤติกรรมของนักเรียนมากกว่าสถาบันการศึกษา	๓๖๔	๗.๔๑

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	คะแนนรวม	คะแนนสัมบูรณ์
๕๒.	ท่านมีความมั่นใจมากน้อยแค่ไหนว่า ปัจจุบันนี้ท่านมีความ รู้ความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตยอย่างดียิ่งเพียงพอแล้ว	๑๗๖	๗.๒๐
๕๓.	ครู-อาจารย์ ในโรงเรียนมัธยมส่วนมากได้รับการศึกษา อบรมเรื่องการเมือง การปกครองมาน้อย เพราะทำไม มีการสอนวิชาเหล่านี้ในหลักสูตร	๒๔๖	๗.๓๔
๕๔.	ท่านคิดว่าในปัจจุบันนี้ท่านได้กระทำทุกวิธีทางแล้ว เพื่อ ที่จะให้นักเรียนมีความเข้าใจในกระบวนการปกครอง แบบประชาธิปไตยที่แท้จริง	๓๐๘	๗.๓๕
๕๕.	ท่านมีความมั่นใจเพียงใดว่าในอนาคต เมื่อเด็กที่ท่าน สอนอยู่ในปัจจุบันเติบโตเป็นผู้ใหญ่สามารถปกครองประ- เทศได้เองแล้ว เมืองไทยจะเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น กว่าปัจจุบัน	๒๒๘	๗.๒๖
๕๖.	เท่าที่ท่านได้ให้ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยแก่เด็กไปนั้น ท่านไม่ค่อยมีความมั่นใจในความถูกต้องมากนัก แต่ต้อง ทำไปเพราะความจำเป็นตามหน้าที่	๗	๗.๐๑
๕๗.	โดยสภาพการเป็นข้าราชการของท่าน ซึ่งมีระเบียบ วินัย และปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ อีกมาก ทำให้ท่านขาด ความสะดวก ขาดเสรีภาพในการให้ความรู้ความเข้าใจ ใจด้านการเมือง การปกครองแก่นักเรียนเท่าที่ควร	๒๔๓	๗.๒๘

จากคะแนนจะเห็นว่าครูมีความเชื่อในระดับสูงมาก (๗.๗๑) ว่า การศึกษา
อบรมมีอิทธิพลต่อการสร้างค่านิยมทางการเมืองให้แก่นักเรียนเป็นอันมาก แต่ครูยอมรับว่า
การอบรมสั่งสอนเรื่องประชาธิปไตยในโรงเรียนไม่ค่อยได้ผลเพราะสถาบันอื่น ๆ ในสังคม
ซึ่งมีอยู่มากมายหลายระดับมีอิทธิพลต่อความคิด และพฤติกรรมของนักเรียนมากกว่าอิทธิพล
ของการอบรมสั่งสอนในโรงเรียน (คะแนน ๗.๕๑) และความคิด ค่านิยมของคนไทยใน
สถาบันต่าง ๆ ภายนอกโรงเรียนนั้น ครูคิดว่าไม่เอื้ออำนวยต่อระบอบประชาธิปไตยมากนัก
เพราะคนไทยยังขาดความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตย และพฤติกรรมทางการเมืองก็ไม่ถูก
ต่อตามแบบแผน (คะแนน ๗.๕๕)

เกี่ยวกับตัวครูเองนั้น ครูมีความมั่นใจพอสมควร (๗.๒๐) ว่าตนมีความรู้ความ
เข้าใจเรื่องประชาธิปไตยดีพอที่จะสอนนักเรียนได้ จึงมีความเชื่อ (๗.๒๖) ว่า เมื่อ
นักเรียนของตนโตเป็นผู้ใหญ่ในวันหน้า การเมืองของไทยคงจะมีลักษณะเป็นประชาธิปไตย
มากขึ้นและคิดว่าตนก็ได้ทำทุกวิถีทางแล้วที่จะให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีค่านิยมที่
เป็นประชาธิปไตย (คะแนน ๗.๓๕) แต่อย่างไรก็ตามครูยอมรับ (คะแนน ๗.๓๔) ว่า
ตนได้รับการศึกษาอบรมเรื่องการเมืองมาจากสถาบันฝึกหัดครูน้อย และในที่สุดครูมีความ
เห็นว่า ตนเองยังไม่มั่นใจในความรู้ที่มีอยู่เกี่ยวกับประชาธิปไตยมากนักว่าจะถูกต้องหรือไม่
แต่ที่อบรมสั่งสอนไปนั้นเป็นเพียงการทำตามหน้าที่ (คะแนน ๗.๐๑)

ในเรื่องความสะดวก เสรีภาพในการอบรมสั่งสอนนักเรียนให้มีความรู้เรื่อง
การเมือง ครูคิดว่าตนเองยังขาดเสรีภาพเท่าที่ควร (คะแนน ๗.๒๘)

ที่ได้เสนอมาททั้งหมดนั้น เป็นผลการวิจัยโดยส่วนรวมเป็นความเห็นของครูส่วนมาก
ถ้าหากว่าพิจารณาความเห็นเป็นกลุ่ม ๆ แล้ว อาจจะพบว่าความคิดของบางกลุ่ม บางเรื่อง
ไม่ตรงกับความเห็นรวมก็ได้ ดังนั้น ในตอนที่สองนี้จะได้นำเสนอความเห็นของกลุ่มต่าง ๆ ซึ่ง
แยกตามเพศและสายวิชา ในแต่ละเรื่องโดยย่อด้วยคะแนนสัมบูรณ์ เพื่อจะได้พิจารณาว่า

ความคิดเห็นในเรื่องใด ของกลุ่มใด แตกต่างกันบ้าง และสอดคล้องหรือแย้งกับความเห็น
รวมหรือไม่ (โปรดดูข้อความประกอบในตารางที่ ๔ - ๑๑)

การไต่ถามซึ่งอำนาจ (โปรดดูข้อความในตารางที่ ๔)

ตารางที่ ๑๒ ความคิดเรื่องการไต่ถามซึ่งอำนาจ

ข้อที่	ชาย	หญิง	สังคม	วิทย์	รวม
๑	๗.๗๔	๗.๗๓	๗.๗๔	๗.๗๒	๗.๗๓
๒	๗.๘๑	๗.๘๔	๗.๘๓	๗.๘๓	๗.๘๓
๓	-๘๕	-๘๖	-๘๕	-๘๗	-๘๖
๔	-๖๖	-๖๗	-๖๘	-๖๖	-๖๗
๕	-๓๑	-๒๗	-๓๑	-๒๖	-๒๘

ครูในกลุ่มต่าง ๆ มีความคิดเห็นเรื่องการไต่ถามซึ่งอำนาจสอดคล้องกับกลุ่มรวม
คือสนับสนุนการเลือกตั้งควยคะแนนสูง ๗.๗๓ และคัดค้านการไต่ถามซึ่งอำนาจโดยวิธีเผด็จการ
แบบต่าง ๆ ในระดับสูงเช่นเดียวกัน น่าสังเกตว่าครูทุกกลุ่มมีความเห็นในเรื่องต่าง ๆ
ใกล้เคียงกันมาก ถ้าคิดเป็นทัศนียมตำแหน่งเดียวจะมีค่าเท่ากันหมด

ความคิดของครูเรื่องการไต่ถามซึ่งอำนาจทางการเมืองจึงเป็นจริงตามสมมติฐานคือ
ต้องการให้นักการเมืองไต่ถามจากคามวิถิต่างของระบอบประชาธิปไตย

การใช้อำนาจ (ไปรคคชอความในตารางที่ ๕)

ตารางที่ ๑๓ ความคิดเรื่องการใช้อำนาจ

ข้อที่	ชาย	หญิง	สังคม	วิทย์	รวม
	+ .๔๒	+ .57	+ .๔๔	+ .๕๕	+ .๕๑
๓	+ .๒๙	+ .๕๒	+ .๔๐	+ .๔๓	+ .๔๓
๔	+ .๔๐	+ .๔๖	+ .๓๘	+ .๔๔	+ .๔๓
๕	+ .๔๒	+ .๕๔	+ .๔๖	+ .๕๓	+ .๔๔
๑๐	+ .๓๕	+ .๔๐	+ .๓๙	+ .๓๓	+ .๓๘
๑๑	+ .๒๖	+ .๒๐	+ .๑๓	+ .๒๙	+ .๒๒
๑๒	+ .๓๖	+ .๕๖	+ .๔๘	+ .๔๔	+ .๔๘

ครูทุกกลุ่มมีความต้องการให้นักการเมือง (ฝ่ายปกครอง) ใช้อำนาจในลักษณะของเผด็จการ แต่ความเห็นของแต่ละกลุ่มมากน้อยต่างกันบ้าง คือ ครูผู้หญิงมีความคิดในการใช้อำนาจแบบเผด็จการสูงกว่าครูชายทุกข้อ ยกเว้น ข้อ ๑๑ ข้อเดียว ครูสายวิชาวิทยาศาสตร์ มีความคิดเห็นเป็นเผด็จการเรื่องการใช้อำนาจสูงกว่าครูสายวิชาสังคมศึกษา

ความคิดของครูเรื่องการใช้อำนาจทางการเมืองจึงเป็นไปตามสมมติฐาน กล่าวคือ ครูต้องการให้ใช้อำนาจในลักษณะของเผด็จการ

การมีผู้แทนราษฎรและบทบาทของผู้แทนราษฎร (โปรดดูข้อความในตารางที่ ๖)

ตารางที่ ๑๔ ความคิดเรื่องการมีผู้แทนราษฎรและบทบาทของผู้แทนราษฎร

ข้อที่	ชาย	หญิง	สังคม	วิทย์	รวม
๑๓	+ .๗๖	+ .๗๑	+ .๗๐	+ .๗๖	+ .๗๓
๑๔	- .๓๒	- .๓๗	- .๓๗	- .๓๔	- .๓๕
๑๕	+ .๔๔	+ .๕๔	+ .๔๖	+ .๕๔	+ .๕๐
๑๖	+ .๑๘	+ .๔๕	+ .๓๒	+ .๓๘	+ .๓๕
๑๗	- .๐๓	+ .๒๕	+ .๑๕	+ .๑๓	+ .๑๔
๑๘	- .๑๕	- .๑๒	- .๑๕	- .๑๑	- .๑๓
๑๙	+ .๔๐	+ .๕๔	+ .๕๐	+ .๔๗	+ .๔๘

โดยเฉลี่ยครทุกกลุ่มมีความเห็นไปในแนวเดียวกับกลุ่มรวม คือคิดว่า การปกครองระบอบประชาธิปไตย ต้องมีผู้แทนราษฎรเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครอง หรือควบคุมการบริหารของรัฐบาล ให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนมากที่สุด และเพื่อปกป้องประโยชน์ของประชาชนซึ่งเกิดจากการดำเนินนโยบายทางการเมือง ครูชายและครูสายวิทยาศาสตร์มีความเห็นสูงกว่ากลุ่มอื่นเล็กน้อย (ข้อ ๑๓) ครูหญิง ไม่พอใจบทบาทของผู้แทนราษฎรมากที่สุด เพราะคิดว่ามีแต่การวิ่งเต้นเห็นแก่ตัว และเถียงกันในเรื่องที่ไร้สาระ น่ารำคาญ (ข้อ ๑๔, ๑๕ และ ๑๖)

ครูหญิงมีความเห็นสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ (+ .๒๕) ว่า จะมีผู้แทนหรือไม่ก็
มีค่าเท่ากัน มีครูชายเพียงกลุ่มเดียวที่คัดค้าน (คะแนน -.๐๓) คือครูชายคิดว่า
การมีผู้แทนราษฎรยังดีกว่าไม่มีเลย ซึ่งเป็นความเห็นที่ต่ำกว่ากลุ่มอื่น ๆ ทั้งหมด
(ขอ ๑๗)

แต่อย่างไรก็ตามเมื่อคิดโดยส่วนรวมแล้ว ครูส่วนมากอยากให้ให้มีผู้แทน
ราษฎรแต่ เบื่อหน่าย ราคาค่าการทำหน้าที่ของผู้แทนของตนซึ่งตนคิดว่ามีแต่เรื่องเห็น
แก่ตัวและไร้ประโยชน์ ซึ่งเป็นจริงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เช่นเดียวกัน

ความเสมอภาคทางการเมืองและความสามารถของบุคคล (โปรดดูข้อความในตาราง
ที่ ๗)

ตารางที่ ๑๕ ความคิดเรื่องความเสมอภาคทางการเมืองและความสามารถ
ของบุคคล

ข้อที่	ชาย	หญิง	สังคม	วิทย์	รวม
๒๐	+ .๗๕	+ .๕๗	+ .๖๓	+ .๖๗	+ .๖๔
๒๑	+ .๕๐	+ .๕๖	+ .๕๔	+ .๕๒	+ .๕๔
๒๒	-.๒๒	-.๐๖	-.๑๒	-.๑๓	-.๑๒
๒๓	+ .๕๔	+ .๕๔	+ .๕๖	+ .๕๐	+ .๕๔
๒๔	+ .๕๔	+ .๕๒	+ .๕๒	+ .๕๔	+ .๕๔
๒๕	+ .๓๐	+ .๕๓	+ .๓๔	+ .๓๔	+ .๓๔
๒๖	-.๐๔	+ .๑๗	+ .๐๗	+ .๐๔	+ .๐๗
๒๗	-.๒๑	-.๑๓	-.๑๔	-.๑๔	-.๑๖

ครูทุกกลุ่มเห็นด้วยกับความคิดเรื่องความเสมอภาคทางการ เมืองในระดับสูง
 ๗.๖๔ (ขอ ๒๐) แต่ทุกกลุ่มก็ยังมี ความเชื่ออยู่ในระดับค่อนข้างสูง เช่นเดียวกับว่า
 คนบางคนหรือบางกลุ่มที่มีคุณสมบัติพิเศษในทางต่าง ๆ เหมาะสมที่จะเป็นนักการเมือง
 มากกว่าประชาชนโดยทั่วไป ซึ่งทั้งหมดนี้ตรงกับความเห็นโดยส่วนรวม (ขอ ๒๑,
 ๒๓, ๒๔, ๒๕, ๒๖)

ความเห็นในเรื่องการเปิดโอกาสทางการ เมืองให้แก่บุคคลทุกคนอย่างเท่า
 เท่าเทียมกันของทุกกลุ่มอยู่ในระดับสูง แต่ครูผู้ชายสูงกว่าทุกกลุ่ม คือ ๗.๗๕ ครูผู้หญิง
 ต่ำสุด คือ ๗.๕๗ สายวิชาสังคมศึกษาและวิทยาศาสตร์ใกล้เคียงกัน (ขอ ๒๐)

ทั้งสี่กลุ่มมีความเห็นคัดค้านความเชื่อที่ว่า นายทหารชั้นผู้ใหญ่เหมาะสมที่
 จะเป็นนักการเมืองมากกว่าฝ่ายพลเรือน แต่ครูผู้ชายมีความเห็นคัดค้านสูงที่สุด ผู้หญิง
 ต่ำที่สุด (ขอ ๒๒) ทุกกลุ่มให้ความสำคัญกับเรื่องบุคลิกในระดับสูงคือ ประมาณ
 ๗.๕๘ และเรื่องการศึกษาของนักการเมืองระดับปริญญาตรีค่อนข้างสูง เช่นเดียวกับ
 กัน (๗.๓๘) แต่ครูผู้หญิงเน้นเรื่องการศึกษามากกว่ากลุ่มอื่น คือมีความเห็นระดับ
 ๗.๔๓ (ขอ ๒๕)

ครูผู้ชายเป็นกลุ่มเดียวที่ไม่เชื่อว่า ผู้ที่มีความรู้ด้านนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์
 จะเป็นนักการเมืองได้ดีกว่าผู้อื่น (ขอ ๒๖) เรื่องฐานะทางเศรษฐกิจ นั้น ครูทุก
 กลุ่มเห็นว่าไม่ใช่เป็นสิ่งที่จะกีดกันการ เป็นนักการเมืองได้

โดยส่วนรวมครูยังมีความคิดเห็นขัดแย้งกันอยู่ระหว่างความเชื่อตามหลัก
 ความเสมอภาคทางการ เมือง กับ ความเชื่อส่วนตัวที่ยังนิยมบุคคลที่มีคุณสมบัติพิเศษกว่า
 คนอื่น แต่ครูผู้ชายยังมีความคิดเห็นอยู่ในระดับดีกว่ากลุ่มอื่น ๆ

ความคิดเรื่องความเสมอภาคทางการ เมืองจึงเป็นจริงตามสมมติฐานคือ ครูเห็นด้วย
 กับหลักการ แต่คนยังนิยมบุคคลบางคน บางกลุ่มที่มีคุณสมบัติพิเศษกว่าบุคคลทั่วไป

กลุ่มการเมือง และบทบาทของกลุ่มการเมือง (โปรดดูข้อความในตารางที่ ๘)

ตารางที่ ๑๖ ความคิดเรื่องกลุ่มการเมืองและบทบาทของกลุ่มการเมือง

ข้อที่	ชาย	หญิง	สังคม	วิทย์	รวม
๒๘	+ .๕๒	+ .๕๘	+ .๕๔	+ .๕๘	+ .๕๖
๒๙	+ .๓๐	+ .๒๐	+ .๒๑	+ .๒๗	+ .๒๔
๓๐	+ .๐๘	+ .๑๓	+ .๑๑	+ .๑๑	+ .๑๑
๓๑	+ .๖๘	+ .๖๐	+ .๖๔	+ .๖๑	+ .๖๓
๓๒	+ .๖๖	+ .๕๓	+ .๕๘	+ .๕๖	+ .๕๘
๓๓	+ .๔๐	+ .๒๕	+ .๓๒	+ .๓๑	+ .๓๑
๓๔	- .๑๘	- .๐๓	- .๑๔	- .๐๓	- .๐๘
๓๕	- .๐๘	- .๐๔	- .๑๐	- .๐๐	- .๐๖
๓๖	- .๑๓	- .๑๐	- .๑๐	- .๑๓	- .๑๑
๓๗	+ .๑๕	+ .๐๒	+ .๐๑	+ .๑๔	+ .๐๗

ครุทุกกลุ่มมีความคิดเห็นไปในทางเดียวกันกับความเห็นโดยส่วนรวม แต่ระดับความเห็นแตกต่างกันบ้างดังนี้

ทุกกลุ่มเห็นวาระรัฐบาลควรส่งเสริมให้มีกลุ่มผลประโยชน์ (คะแนนสูง + .๕๒ ถึง + .๕๘) ครูผู้หญิง และครูวิทยาศาสตร์สูงสุด (+ .๕๘) แต่ความเห็นต่อมาไม่ต้องการให้กลุ่มผลประโยชน์เขาไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองเหมือนกันหมดทุกกลุ่ม แต่ผู้ชายคิดว่าไม่ควรให้กลุ่มผลประโยชน์ไปเกี่ยวข้องกับการเมืองสูงสุด (ข้อ ๒๙)

เกี่ยวกับการมีพรรคการเมือง ทุกกลุ่มมีความเห็นระดับสูงมากกว่าควรมี และของครูผู้ชายสูงสุด (ขอ ๓๑) และเชื่อว่าการเมืองระบบพรรคจะช่วยจัดการผูกขาดทางการเมืองได้ และผู้ชายมีความเชื่อสูงสุดเช่นเดียวกัน (ขอ ๓๒) ครูผู้ชายนิยมการเลือกตั้งระบบพรรคสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ (ขอ ๓๓)

ทุกกลุ่มเชื่อว่านักการเมืองของพรรคการเมืองจะปฏิบัติหน้าที่ได้ดีกว่า นักการเมืองที่ผ่านระบบราชการ

ทุกกลุ่มมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพรรคการเมืองถูกต้อง กล่าวคือ ต้องการให้มีพรรคการเมืองเพราะเชื่อว่าจะช่วยกำจัดการผูกขาดทางการเมืองได้ การเลือกตั้งก็เห็นว่าควรเลือกคนของพรรคการเมืองและเลือกระบบพรรค แต่ความคิดเกี่ยวกับกลุ่มผลประโยชน์ยังไม่ถูกต้องนัก กล่าวคือ คิดว่าควรมีกลุ่มผลประโยชน์ แต่ไม่ต้องการให้เกี่ยวข้องกับภาระงานทางการเมือง จึงสามารถสรุปความคิดของครูเกี่ยวกับกลุ่มทางการเมืองได้ดังนี้

- ก. ครูส่วนใหญ่มีความคิดเรื่องพรรคการเมืองถูกต้อง จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
- ข. ครูส่วนใหญ่มีความคิดเรื่องกลุ่มผลประโยชน์ไม่ถูกต้องและเป็นไปตามสมมติฐาน

การมองลักษณะการ เมืองไทย

ตารางที่ ๑๗ ความคิดเรื่องลักษณะการ เมืองไทย (โปรดดูข้อความใน
ตารางที่ ๕)

ข้อที่	ชาย	หญิง	สังคม	วิทย์	รวม
๓๘	๗.๔๕	๗.๔๑	๗.๔๐	๗.๔๖	๗.๔๓
๓๙	๗.๒๒	๗.๑๕	๗.๑๔	๗.๒๒	๗.๑๘
๔๐	๗.๓๘	๗.๔๒	๗.๓๘	๗.๔๒	๗.๔๐
๔๑	๗.๐๓	๗.๑๓	๗.๐๘	๗.๑๑	๗.๐๘
๔๒	๗.๓๕	๗.๓๘	๗.๓๘	๗.๓๖	๗.๓๗
๔๓	๗.๒๕	๗.๒๔	๗.๒๕	๗.๒๔	๗.๒๔
๔๔	๗.๓๘	๗.๓๓	๗.๓๓	๗.๓๗	๗.๓๕

ครุทุกกลุ่มมีความคิดเห็นตรงกันกับครุทั้งหมด ๔๓๘ คน คือคิดว่ากระบวนการเมืองที่ดีทั่วไป ควรจะเป็นไปโดยสันติวิธี ทั้งการได้อำนาจและหมดอำนาจต้องเป็นไปตามตัวบทกฎหมาย แต่การเมืองไทยมิได้เป็นเช่นนั้น ยังมีความรุนแรงใช้กำลังในการแสวงหาอำนาจกันอยู่เสมอทั้งในระหว่างกลุ่มและกลุ่มเดียวกัน จึงทำให้การเมืองไทยเป็นเรื่องที่มีอันตรายอย่างไรก็ตามครุผู้ชายมีความเห็นต่ำกว่ากลุ่มอื่น ๆ ว่าการเมืองไทยเป็นสิ่งที่มีอันตรายมาก (ข้อ ๑๔)

โดยส่วนรวม ครุมีความเห็นว่า การเมืองไทยมีลักษณะที่รุนแรง มีอันตรายซึ่งเป็นเรื่องจริงตามสมมติฐาน

ความมั่นใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ตารางที่ ๑๘ ความคิดเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมือง (โปรดดูข้อความในตารางที่ ๑๐)

ข้อที่	ชาย	หญิง	สังคม	วิทย์	รวม
๔๕	+๐.๕๘	+๐.๔๘	+๐.๔๘	+๐.๕๖	+๐.๕๓
๔๖	+๐.๕๘	+๐.๖๓	+๐.๖๑	+๐.๖๑	+๐.๖๑
๔๗	+๐.๔๒	+๐.๓๗	+๐.๓๗	+๐.๔๒	+๐.๓๘
๔๘	-๐.๐๘	-๐.๔๔	-๐.๒๘	-๐.๓๐	-๐.๓๐

ครูทุกกลุ่มคิดว่า ตน ควรมีบทบาท มีส่วนร่วมทางการเมือง และเนื่องจากมีความเชื่อเช่นนี้ ในการเลือกตั้งที่แล้ว ๆ มา ครูได้ไปออกเสียงเลือกตั้งในระดับสูงมากทุกกลุ่ม (โปรดดูคะแนนข้อ ๔๕, ๔๖) นอกจากนี้ ครูทุกกลุ่มยังมีความสนใจที่จะเป็นสมาชิกพรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ และช่วยเหลือนักรการเมืองในการหาเสียง (โปรดดูข้อ ๔๗) ส่วนความต้องการที่จะเป็นนักรการเมืองด้วยตนเองนั้น ครูทุกกลุ่มปฏิเสธเหมือนกันหมด กลุ่มที่ปฏิเสธสูงสุดคือครูหญิง ต่ำสุดคือครูชาย (โปรดดูคะแนนข้อ ๔๘)

เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้ ครูทุกกลุ่มมีความเห็นตรงกันว่าตนควรต้องมีส่วนร่วม แต่ยังไม่ถึงขั้นที่จะเป็นนักรการเมืองด้วยตนเองซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อิทธิพลของการศึกษาอบรมที่มีต่อค่านิยมทางการเมือง

ตารางที่ ๑๘ ความคิดเรื่องอิทธิพลของการศึกษาที่มีต่อค่านิยมทางการเมือง (โปรดดูข้อความในตารางที่ ๑๑)

ข้อที่	ชาย	หญิง	สังคม	วิทย์	รวม
๔๘	+ .๕๒	+ .๔๓	+ .๕๑	+ .๔๓	+ .๔๘
๕๐	+ .๓๒	+ .๓๐	+ .๓๒	+ .๖๘	+ .๓๑
๕๑	+ .๔๒	+ .๔๑	+ .๔๑	+ .๔๒	+ .๔๑
๕๒	+ .๓๓	+ .๑๒	+ .๒๑	+ .๑๘	+ .๒๐
๕๓	+ .๓๖	+ .๓๒	+ .๓๑	+ .๓๓	+ .๓๔
๕๔	+ .๔๐	+ .๓๒	+ .๓๖	+ .๓๔	+ .๓๕
๕๕	+ .๓๖	+ .๒๐	+ .๒๔	+ .๒๘	+ .๒๖
๕๖	- .๐๑	+ .๐๒	+ .๐๐	+ .๐๑	+ .๐๑
๕๗	+ .๓๑	+ .๒๖	+ .๒๔	+ .๓๒	+ .๒๘

ความเห็นของครูทุกกลุ่ม ในข้อ ๔๘, ๕๐, ๕๑ ไม่ต่างกับความเห็นรวมมากนัก คือครูเชื่อว่าการศึกษาที่มีความสำคัญต่อการสร้างความคิด ค่านิยมทางการเมืองให้แก่นักเรียน แต่เนื่องจากสถาบันภายนอกจำนวนมากมิได้ช่วยอบรมประชาชนให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับประชาธิปไตยมากนัก ทำให้การศึกษอบรมภายในโรงเรียนไม่ไฉฉา เพราะนักเรียนได้เรียนรู้จากแบบแผนที่ปฏิบัติกันอยู่ในสถาบันต่าง ๆ ของสังคมภายนอกมากกว่าโรงเรียน (โปรดดูคะแนน ข้อ ๔๘ - ๕๑)

เมื่อครูยอมรับว่าสถาบันภายนอกมีอิทธิพลต่อความคิด และพฤติกรรมของนักเรียนมากกว่าการศึกษาอบรมในโรงเรียนแล้ว ก็มาพิจารณาว่ามีปัจจัยอะไรภายในโรงเรียนบ้างที่มีส่วนทำให้เป็นอย่างนั้นด้วย เมื่อสอบถามความมั่นใจว่าครูมีความมั่นใจเพียงใดว่า ตนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตยเพียงพอแล้ว ทุกกลุ่มมีความมั่นใจแต่ไม่มากนัก ครูชายสูงสุด คือ + .๓๓ (ขอ ๕๒) ขณะเดียวกันก็ยอมรับว่าตนได้ศึกษาเรื่องการเมืองการปกครองมานานอ ย แต่ก็ได้พยายามกระทำทุกวิถีทางแล้วที่จะให้นักเรียนมีความเข้าใจในกระบวนการปกครองแบบประชาธิปไตยและหวังว่าในอนาคตเมื่อนักเรียนรุ่นนี้เติบโตเป็นผู้ใหญ่แล้ว เมืองไทยจะมีลักษณะเป็นประชาธิปไตยมากกว่าปัจจุบัน

แต่เมื่อขออนุญาตอีกครั้งว่า เท่าที่ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยแก่เด็กไปนั้น ครูไม่ค่อยมีความมั่นใจในความถูกต้องมากนัก แต่ก็ทำไปตามหน้าที่เท่านั้น ปรากฏว่าทุกกลุ่มยอมรับว่าจริงมีเพียงกลุ่มครูชายเท่านั้นที่ยังยืนยันความมั่นใจของตนอยู่แต่คะแนนก็ลดลงจากเดิมเป็นอันมาก (โปรดเปรียบเทียบคะแนน ขอ ๕๒ กับ ๕๖)

ในเรื่องความสะอาด ความอิสระในการให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองแก่นักเรียนนั้น ครูทุกกลุ่มมีความเห็นตรงกันส่วนรวม คือไม่ค่อยมีความอิสระมากนัก เนื่องจากสภาพของการเป็นข้าราชการ และถูกอิทธิพลครอบงำจากผู้นบังคับบัญชาชั้นสูง

ความคิดเรื่องอิทธิพลของการศึกษาที่มีต่อค่านิยมทางการเมืองจึงเป็นจริงตามสมมติฐานคือ ครูมีความเชื่อว่าการศึกษามีอิทธิพลต่อการสร้างค่านิยมทางการเมืองของนักเรียน แต่ครูเองขาดความมั่นใจในเรื่องความรู้ทางการเมืองและขาดเสรีภาพที่จะทำหน้าที่ให้บรรลุผลตามความเชื่อของตน

จากผลการวิจัยที่ได้เสนอมาแล้วทั้งหมด ทั้งโดยส่วนรวมและแยกตามกลุ่ม
 เพศและสาขาวิชาจะเห็นว่า ครุยังมีความคิดเห็น ความเชื่อในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยว
 ของกับกระบวนการทางการเมืองไทย ไม่สอดคล้องกันเป็นส่วนมาก กล่าวคือ ถ้าเอา
 ความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินการทางการเมืองของไทย ทั้งที่เป็น
 ประชาธิปไตยและเผด็จการมาวิเคราะห์เลือกความคิดที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด และ
 จับคู่เขาควยกันแล้ว แต่ละคู่จะขัดแย้งกันเสมอ หมายความว่าในคนหนึ่งจะมีทั้งส่วน
 ที่เป็นประชาธิปไตย และเผด็จการรวมอยู่ด้วย ที่เป็นประชาธิปไตยทั้งสองส่วนนั้นน้อย
 มาก ไม่ว่าจะเป็นความคิดเกี่ยวกับ :- การได้มาซึ่งอำนาจกับการใช้อำนาจ การ
 มีผู้แทนราษฎร กับบทบาทของผู้แทนราษฎร ความเสมอภาคทางการเมืองกับความเชื่อ
 ถือในคุณสมบัติพิเศษของบุคคล และกลุ่มการเมืองกับบทบาทของกลุ่มการเมือง เป็นต้น
 ล้วนแต่มีความขัดแย้งสับสนในตัวเองทั้งสิ้น ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ความคิดเห็นเกี่ยว
 กับกระบวนการทางการเมืองไทยของครุที่เป็นประชากรวิจัยในครั้งนี้อย่างสับสนกันอยู่